

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 392 din 25/05/2017

Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție -
președintele completului

Simona Daniela Encean - judecător la Secția penală

Ionuț Mihai Matei - judecător la Secția penală

Maricela Cobzariu - judecător la Secția penală

Rodica Aida Popa - judecător la Secția penală

Ștefan Pistol - judecător la Secția penală

Rodica Cosma - judecător la Secția penală

Lucia Tatiana Rog - judecător la Secția penală

Anca Mădălina Alexandrescu - judecător la Secția penală

Pe rol soluționarea sesizării formulate de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 6.664/2/2016, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: "Dacă în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu a acesteia, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar."

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală este constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința a fost prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

La ședința de judecată a participat doamna Marioara Cioaric, magistrat-asistent în cadrul Secției penale, desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna procuror Marinela Mincă, procuror în cadrul Secției judiciare.

Magistratul-asistent a făcut referatul cauzei, menționând obiectul Dosarului nr. 148/1/2017 aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, precum și faptul că au comunicat puncte de vedere asupra problemei de drept în discuție unele curți de apel, precum și instanțele arondate acestora. De asemenea s-a precizat că, în conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată opinia scrisă a specialiștilor cu privire la chestiunea de drept ce a format obiectul sesizării. La data de 1 martie 2017, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a depus Adresa nr. 167/C/140/III-5/2017, prin care a comunicat că la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu există în lucru nicio sesizare, având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii cu privire la problema de drept ce formează obiectul întrebării prealabile, fiind depuse și concluzii scrise, în sensul că instanța investită cu o contestație în anulare

întemeiată pe dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu poate reanaliza cauza de încetare a procesului penal odată ce aceasta a fost dezbătută și analizată de instanța a cărei hotărâre este contestată.

În continuare, magistratul-asistent a menționat că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor care, la data de 7 martie 2017, a fost comunicat procurorului și părților, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt alte cereri sau excepții de formulat, a solicitat doamnei procuror Marinela Mincă să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema de drept supusă dezbaterii în Dosarul nr. 148/1/2017.

Reprezentantul Ministerului Public a arătat că în reglementarea actuală, ca și în cea anterioară, contestația în anulare are natura juridică a unei căi extraordinare de atac, de retractare, prin care instanța care a pronunțat hotărârea verifică ea însăși condițiile legale în care a pronunțat această hotărâre, pe care o poate infirma, fără însă a-și extinde controlul asupra temeiniciei sau legalității soluției pronunțate. De asemenea a fost menționat și cazul de contestație în anulare întemeiat pe existența unei cauze de încetare a procesului penal cu privire la care existau probe la dosar.

Între cele două reglementări există însă o diferență de redactare în sensul că textul actual nu mai prevede condiția ca instanța să fi omis să se pronunțe cu privire la cauza de încetare a procesului penal referitor la care existau probe la dosar. În acest context, absența din reglementarea art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală a cerinței privind pronunțarea instanței asupra cauzei de încetare a procesului penal a generat chestiunea de drept care face obiectul prezentei sesizări.

Din perspectiva elementelor de identitate între reglementările procesual penale care s-au succedat a apreciat că instanța investită cu o contestație în anulare întemeiată pe art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu poate analiza cauza de încetare a procesului penal odată ce aceasta a fost dezbătută și analizată de instanța a cărei hotărâre este contestată.

Sub acest aspect, reprezentantul Ministerului Public a făcut trimitere la Expunerea de motive la proiectul Codului de procedură penală, menționând că din dezbaterile parlamentare care au avut loc nu rezultă vreun element din care să reiasă că legiuitorul a dorit să deroge, în cazul art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, de la natura juridică a contestației în anulare și să îi confere, cel puțin pentru acest caz, și natura unei căi de reformare care să permită reanalizarea cauzei de încetare a procesului penal.

De altfel, prin reglementarea strictă a erorilor de procedură care pot justifica exercitarea contestației în anulare se urmărește, pe de o parte, respectarea autorității de lucru judecat a hotărârii definitive, iar, pe de altă parte, a securității raporturilor juridice stabilite prin hotărâri definitive, care interzice rejudecarea unor aspecte avute deja în vedere de instanțele de judecată.

Acest considerent de principiu, valorificat în raport cu problema de drept în discuție, a justificat opiniile doctrinare potrivit cărora, în ipoteza în care cauza de încetare a procesului penal a fost analizată de instanță, din oficiu sau la cerere, aceasta apreciind că nu este incidentă și pronunțând, în consecință, o hotărâre de condamnare care a dobândit autoritate de lucru judecat, contestația în anulare întemeiată pe art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu mai poate fi admisă.

A mai arătat că nici Decizia Curții Constituționale nr. 514/2015 nu poate fi un argument valabil în susținerea posibilității instanței investite cu o contestație în anulare de a reanaliza cauza de încetare a procesului penal. Astfel, în cauza soluționată prin decizia menționată au fost criticate dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală sub aspectul interpretării care permite reanalizarea fondului cauzei, respectiv reanalizarea unei cauze de încetare a procesului penal, în susținerea acestei critici de neconstituționalitate fiind invocate atingerea adusă autorității de lucru judecat și afectarea stabilității raporturilor juridice stabilite în mod definitiv. În opinia autorului excepției,

aceasta semnifică încălcarea art. 53 din Constituție, respectiv restrângerea dreptului justițiabilului de a cere pe calea contestației în anulare reformarea hotărârii. Curtea Constituțională a considerat, însă, că nu există nicio restrângere a dreptului la un proces echitabil și a reafirmat natura contestației în anulare, ca fiind de anulare și retractare, iar pentru faptul că nu ar exista nicio încălcare a art. 21 alin. (3) din Constituție, Curtea Constituțională a considerat că art. 53 din legea fundamentală nu este aplicabil în cauză.

În concluzie, a susținut că instanța investită cu o contestație în anulare întemeiată pe dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, după admiterea în principiu a acesteia, nu poate reanaliza cauza de încetare a procesului penal în cazul în care instanța de apel a dezbătut și analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe la dosar.

Președintele completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin încheierea din 29 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 6.664/2/2016 al Curții de Apel București - Secția I penală ce are ca obiect, printre altele, contestația în anulare formulată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București împotriva Deciziei penale nr. 1.412/A din 28 septembrie 2016, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I penală, în Dosarul nr. 10.620/302/2015, Curtea de Apel București, în baza art. 476 alin. (1) din Codul de procedură penală, raportat la art. 475 din Codul de procedură penală, a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: "Dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu a acesteia, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar".

II. Expunerea succintă a cauzei

Prin Rechizitoriul nr. 6.153/P/2014 din data de 17 iunie 2015, înregistrat pe rolul Judecătoriei Sectorului 5 București la data de 17.06.2015, cu nr. 10.620/302/2015, s-a dispus trimiterea în judecată, în stare de libertate, a inculpatei J.M.L. pentru săvârșirea infracțiunii de furt calificat prevăzută de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. d) din Codul penal.

În fapt, s-a reținut în actul de sesizare a instanței că la data de 1 iunie 2014, în jurul orei 18,00, aflându-se sub influența drogurilor, inculpata J.M.L. a pătruns în scara blocului nr. 19 din București, str. Cap. Preda nr. 1, sectorul 5, ușa de acces nefiind asigurată și, cu ajutorul unui patent pe care îl avea asupra sa, a tăiat unul dintre brațele lacătului care asigura ușa de acces în uscătoria blocului, de unde a sustras o bicicletă marca First Bike de culoare argintie, ce aparținea persoanei vătămate, pe care a vândut-o contra sumei de 100 de lei unei persoane necunoscute, în zona Târgului Pucheni.

Prin Sentința penală nr. 444 din data de 24 februarie 2016 pronunțată în Dosarul nr. 10.620/302/2015, Judecătoria Sectorului 5 București, în temeiul art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. d) din Codul penal, a condamnat-o pe inculpată la pedeapsa de 1 an închisoare și, în temeiul art. 25 din Codul de procedură penală și al art. 397 alin. (1) din Codul de procedură penală, a obligat-o pe inculpată să îi plătească părții civile suma de 1.500 lei, cu titlu de despăgubiri materiale.

Împotriva sentinței penale anterior menționate a declarat apel inculpata J.M.L.

În motivarea apelului, inculpata a susținut, în principal, că a încheiat un acord de mediere cu partea civilă, cu efectul încetării procesului penal, iar în subsidiar a solicitat reținerea de circumstanțe atenuante legale, în sensul că are în întreținere o minoră de 9 ani, nu mai consumă

droguri din anul 2014 și lucrează în Germania, solicitând, în temeiul art. 396 alin. (3) din Codul de procedură penală, cu aplicarea art. 80 din Codul penal și art. 82 din Codul penal, renunțarea la aplicarea pedepsei. A depus Acordul de mediere nr. 3 din 25 noiembrie 2016, încheiat între inculpată și partea civilă, și certificatul de naștere pentru minora aflată în întreținere.

Prin Decizia penală nr. 1.412 din data de 28 septembrie 2016, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I penală, s-a admis apelul declarat de apelanta-inculpată împotriva Sentinței penale nr. 444 din data de 24 februarie 2016 a Judecătoriei Sectorului 5 București, pronunțată în Dosarul nr. 10.620/302/2015, s-a desființat, în parte, sentința penală, numai cu privire la latura civilă, și, rejudecând pe fond, s-a luat act că inculpata a acoperit, în întregime, prejudiciul material în sumă de 1.500 lei, cauzat părții civile, potrivit Acordului de mediere nr. 3 din 25 noiembrie 2016.

În motivarea deciziei s-a reținut că, în ceea ce privește principalul motiv de apel, privind încetarea procesului penal, în temeiul art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, ca efect al încheierii unui acord de mediere, curtea de apel a constatat că, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 397 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 532 din 15 iulie 2016, acordul de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței de judecată.

Potrivit art. 159 alin. (1) din Codul penal, pentru infracțiunea de furt calificat prevăzută de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. d) din Codul penal, reținută în sarcina inculpatei, pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, poate interveni împăcarea, iar conform art. 159 alin. (3) din Codul penal, însă împăcarea trebuie să aibă loc până la citirea actului de sesizare. Or, în această cauză, după parcurgerea procedurii Camerei preliminare, instanța de fond, la termenul de judecată din data de 27 ianuarie 2016, a dispus efectuarea de verificări cu privire la inculpată în registrul de stare civilă, pentru înregistrare deces și la aresturile din țară, precum și citirea inculpatei cu mandate de aducere, atât la domiciliul din București, cât și la reședința din București și, constatând că era plecată de aproximativ 1 an, în Germania, a dispus judecarea cauzei în lipsa acesteia.

S-a apreciat că, pe latură penală, acordul de mediere încheiat între inculpată și partea civilă este tardiv, însă, pe latură civilă, produce efecte, întrucât face dovada că inculpata a acoperit în întregime prejudiciul material, în sumă de 1.500 lei, cauzat părții civile.

Împotriva acestei decizii a formulat contestație în anulare Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București întemeiată pe cazul prevăzut de art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, susținând că acordul de mediere a fost încheiat cu câteva luni înainte de momentul publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 397 din data de 15.06.2016 prin care s-a statuat că acordul de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței de judecată, care a fost înregistrată pe rolul Curții de Apel București - Secția I penală cu nr. 7.216/2/2016.

De asemenea, împotriva acestei decizii a formulat contestație în anulare și condamnata, întemeind-o pe cazul prevăzut de art. 426 lit. a) teza a II-a din Codul de procedură penală, contestație care a fost înregistrată pe rolul Curții de Apel București - Secția I penală de două ori, o dată cu nr. 6.703/2/2016 și o dată cu nr. 6.664/2/2016.

Prin încheierea din 11 noiembrie 2016 s-a dispus reunirea celor două cauze la Cauza cu nr. 6.664/2/2016 aflată pe rolul Curții de Apel București - Secția I penală, s-au admis în principiu contestațiile în anulare formulate de procuror și de condamnata și s-a dispus suspendarea executării deciziei contestate.

III. Soluția propusă de autorul sesizării

1. Cu privire la admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție

Curtea de Apel București - Secția I penală a apreciat ca admisibilă sesizarea Înaltei Curți de

Casație și Justiție, potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, motivat de faptul că instanța este investită cu judecarea cauzei în ultimă instanță, potrivit dispozițiilor art. 432 alin. (4) din Codul de procedură penală, în interpretarea dată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept prin Decizia nr. 5 din 4 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 10 aprilie 2015.

În speță, a fost identificată, din oficiu, o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei, și anume dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu a acesteia, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar, întrucât inculpata a fost condamnată la o pedeapsă de 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 228 alin. (1), art. 229 alin. (1) lit. d) din Codul penal, prin Sentința penală nr. 444 din 24 februarie 2016 rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1.412/A din 28 septembrie 2016, pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I penală, în Dosarul nr. 10.620/302/2015, deși aceasta a solicitat în apel încetarea procesului penal în baza art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, dat fiind că anterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 397 din 15 iunie 2016 a Curții Constituționale, și anume, la data de 24 februarie 2016, s-a încheiat un acord de mediere între inculpată și partea civilă, depunând la dosarul de apel acordul de mediere, iar instanța de apel a pus în dezbatere acest motiv de apel și l-a analizat în considerentele deciziei.

De lămurirea acestei chestiuni de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei, dat fiind că odată stabilit că instanța care soluționează contestația în anulare poate reanaliza această cauză de încetare, prin soluția dată de completul investit cu soluționarea contestației în anulare se poate anula decizia instanței de apel, cu schimbarea soluției din condamnarea inculpatei în încetarea procesului penal.

În același sens s-a pronunțat Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală prin Decizia nr. 21/2016 și prin Decizia nr. 5/2015, apreciindu-se că depinde soluționarea pe fond a cauzei de lămurirea unor chestiuni de drept, chiar dacă aveau ca obiect interpretarea unor norme de procedură penală.

Chestiunea de drept enunțată este nouă, deoarece asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat nici printr-un recurs în interesul legii, nici printr-o hotărâre prealabilă, potrivit art. 474 și respectiv art. 477 din Codul de procedură penală.

Chestiunea de drept enunțată nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate la data de 29 noiembrie 2016.

2. Prezentarea jurisprudenței proprii instanței

În jurisprudența Curții de Apel București, deciziile pronunțate au scos în evidență o practică neunitară, în sensul că unele complete au opinat că nu se pot reanaliza, în cadrul contestației în anulare, apărări care au fost analizate de instanța de apel (Decizia penală nr. 198 din 10 februarie 2015, Dosar nr. 7.736/2/2014, Curtea de Apel București Secția a II-a penală), în timp ce altele au apreciat că legea nu limitează judecătorului care soluționează contestația în anulare dreptul de a face o nouă analiză a cauzei de încetare a procesului penal (Decizia penală nr. 79 din 22 ianuarie 2016, Dosar nr. 6.890/2/2015, Curtea de Apel București Secția a II-a penală). De asemenea, și în cadrul ședințelor profesionale părerile judecătorilor în această chestiune au fost divergente.

3. Punctul de vedere motivat al judecătorului cauzei asupra problemei de drept sesizate

Interpretând dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală în lumina principiului "ubi lex non dislinguit, nec nos distinguere debemus" s-a considerat că, în prezent, spre deosebire de vechiul Cod de procedură penală, legea de procedură penală actuală nu limitează, în cadrul contestației în anulare, analiza cauzei de încetare a procesului penal de condiția inexistenței la dosar, la momentul soluționării apelului, a probelor ce pot conduce la încetarea procesului penal.

Este corectă și afirmația că, fiind o cale de atac de retractare, iar nu de reformare, contestația în anulare nu ar trebui să declanșeze o nouă analiză a probatoriului aflat în dosar de un complet de judecată situat pe "același palier ierarhic" cu cel care a pronunțat hotărârea definitivă, dar pentru ca acest lucru să nu fie posibil, ar trebui ca legiuitorul să legifereze în acest sens.

Nu se poate susține nici afirmația că, fiind o cale de atac de retractare, ea nu ar trebui să conducă la încălcarea autorității de lucru judecat de către o instanță aflată pe "același palier ierarhic" cu cel care a pronunțat hotărârea definitivă, cât timp în cazul admiterii contestației în anulare pentru oricare din cazurile prevăzute la art. 426 din Codul de procedură penală completul poate da orice soluție în urma rejudecării apelului.

S-a menționat că în același sens a statuat și Înalta Curte de Casație și Justiție (Decizia nr. 828 din 12 iunie 2015, publicată în rezumat pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție), prin care s-a reanalizat, în cadrul contestației în anulare, un caz de încetare a procesului penal și s-a dispus în acest sens, în urma anulării deciziei pronunțate în recurs.

IV. Dispozițiile legale incidente

Art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală: Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare când inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal.

Art. 386 lit. c) din Codul de procedură penală anterior: Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare când instanța de recurs nu s-a pronunțat asupra unei cauze de încetare a procesului penal dintre cele prevăzute în art. 10 alin. 1 lit. f) -i), cu privire la care existau probe la dosar.

V. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

În problematica supusă discuției s-au pronunțat hotărâri judecătorești de către instanța supremă, fiind prezentate, cu titlu de exemplu, Decizia nr. 828 din 12 iunie 2015, Decizia nr. 350/A din 9 octombrie 2015, Decizia 349/A din 09 octombrie 2015 și Decizia nr. 269 din 29 februarie 2016.

Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu privire la chestiunea de drept pusă în discuție, a opinat în sensul că, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal în ipoteza în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe la dosar.

Opinia exprimată se întemeiază atât pe dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, cât și pe jurisprudența publicată a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Astfel, s-a arătat că din conținutul dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală rezultă, în mod direct, că legiuitorul nu limitează aplicabilitatea cazului de contestație în anulare reglementat în dispozițiile menționate la ipoteza în care instanța nu s-a pronunțat, în ciclul procesual ordinar, cu privire la incidența cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe. Referindu-se la "condamnarea inculpatului, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal", legiuitorul nu distinge între ipoteza în care, în ciclul procesual ordinar, instanța a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal și ipoteza în care instanța nu a dezbătut și nu a analizat incidența unei astfel de cauze și, în consecință, dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală sunt aplicabile în ambele ipoteze.

Limitarea aplicabilității dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală - în sensul că acestea ar opera numai în ipoteza în care instanța nu s-a pronunțat, în ciclul procesual ordinar, cu privire la incidența cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe nu are un temei legal și echivalează cu o restrângere a sferei de aplicare a normei de procedură penală, pe cale de interpretare, în defavoarea persoanei condamnate.

În acest context se relevă faptul că, sub incidența Codului de procedură penală anterior, cazul de contestație în anulare care are corespondent în dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală era reglementat în dispozițiile art. 386 lit. c) din Codul de procedură penală anterior și era aplicabil atunci "când instanța de recurs nu s-a pronunțat asupra unei cauze de încetare a procesului penal dintre cele prevăzute în art. 10 alin. (1) lit. f) -i¹), cu privire la care existau probe în dosar". Așadar, legiuitorul Codului de procedură penală anterior limitase, în mod expres, aplicabilitatea cazului de contestație în anulare la ipoteza în care instanța nu s-a pronunțat asupra cauzei de încetare a procesului penal cu privire la care existau probe.

Eliminarea de către legiuitor în Codul de procedură penală actual a acestei limitări, prevăzută în mod expres anterior, conduce la concluzia că dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală sunt aplicabile, indiferent dacă instanța s-a pronunțat sau nu s-a pronunțat, în ciclul procesual ordinar, asupra cauzei de încetare a procesului penal cu privire la care existau probe.

În măsura în care legiuitorul a permis exercitarea căii extraordinare de atac a recursului în casație în cazul în care "în mod greșit s-a dispus încetarea procesului penal" art. 438 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură penală a permis exercitarea unei alte căi extraordinare de atac - contestația în anulare - în cazul în care în mod greșit "inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal" [art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală].

VI. Jurisprudență națională

Hotărâri judecătorești în materia solicitată au fost înaintate de Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Alba Iulia și Curtea de Apel Constanța, celelalte instanțe comunicând faptul că nu au pronunțat hotărâri cu privire la problema de drept supusă dezlegării.

VII. Jurisprudență Curții Constituționale

Curtea Constituțională s-a pronunțat cu privire la chestiunea de drept în discuție, prin Decizia nr. 514 din 7 iulie 2015 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 1 octombrie 2015, prin care s-a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală și a statuat că, având (...) în vedere natura mixtă a căii extraordinare de atac a contestației în anulare, respectiv cea de anulare și cea de retractare (...). Curtea reține că reglementarea motivului de contestație în anulare criticat prin prezenta excepție nu este de natură a încălca dreptul la un proces echitabil, prevăzut la art. 21 alin. (3) din Constituție. În acest sens, Curtea constată că, chiar dacă procedura reglementată prin textul criticat ar putea presupune administrarea unor noi probe sau reevaluarea unor probe existente, participării la procesul penal beneficiază, prin aplicarea dispozițiilor art. 431 și art. 432 din Codul de procedură penală, de toate garanțiile procesuale pe care le presupune dreptul la un proces echitabil (paragraful nr. 15).

Curtea Constituțională a reținut, totodată, că prevederile art. 426 lit. h) din Codul de procedură penală reprezintă opțiunea legiuitorului, în acord cu politica penală a statului, exprimată în marja de apreciere prevăzută la art. 61 alin. (1) din Constituție. De asemenea s-a constatat că textul criticat reprezintă o aplicație în domeniul legii procesual penale a dispozițiilor constituționale ale art. 126 alin. (2), conform căreia "competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege", coroborate cu cele ale art. 129, care fac referire la "condițiile legii" în reglementarea constituțională a căilor de atac. În acest sens reține că reglementarea de către legiuitor, alături de cele două căi ordinare de atac (judecata în primă instanță și apelul) a căilor extraordinare de atac echivalează cu asigurarea unor garanții procesuale suplimentare în scopul aflării adevărului, principiu al aplicării legii procesual penale prevăzut la art. 5 din Codul de procedură penală (paragraful nr. 16).

VIII. Opiniile specialiștilor

Catedra de Drept din cadrul Facultății de Drept a Universității "Nicolae Titulescu" din București a opinat în sensul că instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu,

poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar.

IX. Opiniile instanțelor judecătorești

În urma consultării instanțelor de judecată s-au conturat două opinii:

Potrivit primei opinii, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar.

În acest sens au opinat curțile de apel: Galați, Oradea, Târgu Mureș, tribunalele: Covasna, Prahova, Gorj, Caraș-Severin, Giurgiu, Ialomița, Teleorman, Tulcea, Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov, judecătoriile: Toplița, Luduș, Vaslui, Rupea, Reșița, Oravița, Moldova Nouă, Zimnicea, precum și judecătorul delegat la Compartimentul executări penale din cadrul Judecătoriei Sănnicolau Mare.

În argumentarea opiniei exprimate, instanțele au precizat, în sinteză, că interpretând dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală în lumina principiului "ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus" s-a considerat că, în prezent, spre deosebire de Codul de procedură penală anterior, legea de procedură penală actuală nu limitează, în cadrul contestației în anulare, analiza cauzei de încetare a procesului penal de condiția inexistenței la dosar, la momentul soluționării apelului, a probelor ce pot conduce la încetarea procesului penal.

În sens contrar, respectiv că instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu, nu poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe la dosar, au opinat curțile de apel: București, Cluj, Bacău, Brașov, Timișoara, Pitești, tribunalele: Cluj, Brașov, Arad, Timiș, Dolj, Olt, Mehedinți, Ilfov, Judecătoriile: Reghin, Câmpina, Mizil, Lugoj, Balș, Drobeta-Turnu Severin, Bolintin-Vale, Giurgiu, Turnu Măgurele, Videle și Roșiori de Vede.

În susținerea acestei opinii, instanțele au argumentat, în sinteză, că odată ce instanța a analizat cauza de încetare a procesului penal, la cerere sau din oficiu și a apreciat că aceasta nu este incidentă, pronunțând o hotărâre de condamnare, aceasta beneficiază de autoritate de lucru judecat, astfel că, în conformitate cu principiul securității raporturilor juridice, soluția pronunțată capătă caracter definitiv și nu mai poate fi rediscutată.

O opinie nuanțată a exprimat Curtea de Apel București - Secția a II-a penală care a arătat că retractarea unei hotărâri definitive poate surveni doar în ipoteza în care instanța care a pronunțat hotărârea a cărei anulare se cere a dispus o soluție de condamnare omițând să evalueze, în mod concret și efectiv, probele ce evidențiau existența unei cauze de încetare a procesului penal.

Deși textul art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu mai face trimitere expresă la "nepronunțarea" instanței asupra cauzei de încetare a procesului penal, aplicabilitatea sa este, în continuare, condiționată implicit de constatarea unei omisiuni totale a instanței de a analiza și a statua explicit asupra unei astfel de cauze. Doar într-o atare situație hotărârea definitivă este afectată de un viciu de procedură (error in procedendo), susceptibil de a afecta legalitatea sa și de natură a legitima repunerea cauzei în discuție și eventuala sa rejudecare.

În ipoteza în care cauza prezumată de încetare a procesului penal a făcut obiectul unei evaluări nemijlocite a instanței, care a statuat neechivoc asupra inaplicabilității sale și a dispus condamnarea inculpatului, hotărârea se bucură pe deplin de autoritate de lucru judecat, iar argumentele instanței nu mai pot fi repuse în discuție. Într-o atare situație, contestarea hotărârii tinde nu la înlăturarea viciului de procedură derivat din omisiunea de a examina incidența unui impediment procedural, ci la reevaluarea în substanță a fundamentului faptic și juridic al soluției în sine (error in iudicando), pe calea unui apel deghezizat.

Or, conform principiului securității raporturilor juridice anterior invocat, niciuna dintre părți nu

este abilitată să solicite reexaminarea unei hotărâri definitive, cu unicul scop de a obține o reanalizare a cauzei și o nouă hotărâre în privința sa. Simplul fapt că pot exista două puncte de vedere asupra chestiunii respective nu este un motiv suficient de a rejudeca o cauză. Acestui principiu nu i se pot aduce derogări decât dacă o impun motive substanțiale și serioase, fiind invocată în acest sens jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv: Hotărârea din 7 iulie 2009, în Cauza Stanca Popescu împotriva României, Hotărârea din 24 iulie 2003, în Cauza Ryabikh împotriva Rusiei, Cauza Mitrea împotriva României, Hotărârea în Cauza Urbanovici împotriva României.

În cadrul Tribunalului București s-au exprimat două opinii: într-o primă opinie s-a apreciat că nu se poate proceda la reanalizarea cauzei de încetare a procesului penal în împrejurările expuse, arătându-se că odată ce instanța a analizat cauza de încetare a procesului penal, la cerere sau din oficiu, și a apreciat - chiar în mod greșit - că aceasta nu este incidentă, pronunțând o hotărâre de condamnare intrată în puterea de lucru judecat, contestația în anulare întemeiată pe art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu mai este admisibilă. În cea de-a doua opinie s-a apreciat că se poate proceda la reanalizarea cauzei de încetare a procesului penal în condițiile avute în vedere, pentru aceleași considerente expuse de completul de judecată care a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu problema de drept în discuție.

Următoarele instanțe nu și-au precizat punctele de vedere, menționând doar că nu dețin jurisprudență în problema de drept solicitată: Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Suceava, Tribunalul Buzău, judecătoria: Brașov, Făgăraș, Zărnești, Ploiești, Sinaia, Vălenii de Munte, Târgu Jiu, Târgu Cărbunești, Motru, Novaci, Orșova, Vânju Mare, Strehaia și Baia de Aramă.

X. Punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Prin Adresa nr. 167/C/III-5/2017, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că instanța investită cu o contestație în anulare întemeiată pe art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală nu poate reanaliza cauza de încetare a procesului penal odată ce aceasta a fost dezbătută și analizată de instanța a cărei hotărâre este contestată.

XI. Opinia judecătorului raportor

Opinia judecătorului-raportor a fost în sensul admiterii sesizării Curții de Apel București - Secția I Penală în Dosarul nr. 6.664/2/2016 și statuarea că, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidenta cauzei de încetare a procesului penal pentru care existau probe.

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția I penală în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

A. Cu privire la condițiile de admisibilitate a sesizării

Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit, în art. 475 din Codul de procedură penală, posibilitatea curților de apel sau a tribunalelor, investite cu soluționarea cauzei în ultimă instanță care constată, în cursul judecății, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Față de cele arătate rezultă că, pentru a fi admisibilă sesizarea în baza dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, respectiv existența unei

cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

Or, în speță, se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze aflată în curs de judecată în ultimă instanță, Curtea de Apel București - Secția I-a penală fiind investită în Dosarul nr. 6.664/2/2016 cu soluționarea contestațiilor în anulare formulate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București și condamnată împotriva Deciziei penale nr. 1.412/A/28.09.2016 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția I-a penală, hotărâre ce urmează a fi pronunțată având caracter definitiv, conform art. 432 alin. (4) din Codul de procedură penală.

De asemenea, lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării are legătură cu soluționarea pe fond a cauzei, dat fiind că prin încheierea din data de 11 noiembrie 2016 s-au admis în principiu contestațiile în anulare formulate de parchet și de condamnată.

Totodată, cu privire la problema de drept ce face obiectul sesizării, instanța supremă nu s-a pronunțat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nu există în lucru vreo sesizare, având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii privind această chestiune de drept.

În consecință, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de lege privind sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

B. Cu privire la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

Pentru a da o interpretare corectă dispozițiilor legale supuse analizei, cu titlu de premisă, se impun câteva referiri la dinamica reglementărilor din Codul de procedură penală în materia căilor extraordinare de atac.

Astfel, în redactarea inițială, Codul de procedură penală din 1936 includea în rândul căilor extraordinare de atac recursul extraordinar cu două variante: recursul în interesul legii și recursul ministrului justiției; revizuirea și contestația la executarea hotărârilor de condamnare. Literatura de specialitate a recunoscut, ca o cale extraordinară de atac, și contestația contra hotărârii, prin aceasta examinându-se desființarea unei hotărâri definitive pentru vicii de procedură. Ulterior, a fost reglementată o a treia cale extraordinară de atac, contestația în anulare, care a luat locul contestației contra hotărârii.

Prin recunoașterea celor trei căi de atac extraordinare s-a asigurat acoperirea tuturor erorilor grave ce ar fi putut interveni cu ocazia judecării cauzelor în căile ordinare de atac. Fiind de natură să aducă atingere puterii lucrului judecat, căile extraordinare de atac au fost reglementate cu multă prudență, scopul lor fiind acela de a înlătura cele mai grave și evidente erori ce se pot săvârși cu ocazia judecării cauzelor.

Din această perspectivă, atât doctrina, cât și jurisprudența au statuat că nu pot fi invocate, pe calea contestației contra hotărârii și, mai apoi, pe calea contestației în anulare, chestiuni privind fondul cauzei (*vitium in iudicando*), ci numai nulitatea unor anumite acte de procedură, și nu a oricărui act de procedură efectuat cu încălcarea legii.

Înlăturarea erorilor de procedură nu înseamnă încălcarea principiului autorității de lucru judecat, deoarece fapta și vinovăția sunt stabilite prin hotărâre definitivă, instanța investită cu o astfel de cerere neputând judeca, din nou, fondul cauzei penale.

De asemenea, doctrina și jurisprudența au consacrat, constant, că acest remediu procesual are o natură juridică mixtă, fiind o cale de atac de retractare, care pune instanța în situația de a verifica, ea însăși, condițiile legale în care a dat hotărârea și, dacă este cazul, de a o infirma, fără însă a-și putea

extinde controlul asupra legalității sau temeiniciei soluției pronunțate.

Pe de altă parte, este o cale de atac de anulare, în sensul că verificarea pe care o face instanța în cadrul contestației în anulare reprezintă o apreciere asupra încălcării unor garanții procesuale ce nu țin de fondul cauzei, dar care s-au produs și care, odată constatate, conduc la retractarea hotărârii pronunțate, prin anularea ei, dispunându-se rejudecarea.

Deci contestația în anulare are ca obiect, exclusiv, actele de procedură, dar, în același timp, nu orice act de procedură poate genera declanșarea acestei căi extraordinare de atac, dat fiind faptul că procesul penal, în esența sa, se desfășoară prin suprapunerea unei întregi serii de acte procedurale, iar regularitatea sau neregularitatea acestor acte trebuie relevată și analizată în căile ordinare de atac.

Fiecare dintre căile extraordinare de atac are o reglementare proprie, impunând la parcurgerea unor etape obligatorii și doar în cazuri strict și limitativ prevăzute de lege.

Astfel, în timp ce revizuirea este instituită, ca regulă, pentru îndreptarea hotărârilor judecătorești definitive ce conțin erori judiciare, ca urmare a reținerii unor situații de fapt neconforme cu realitatea, contestația în anulare permite înlăturarea erorilor produse de vicii procedurale. În fine, recursul în casație, ca și cale extraordinară de atac, se exercită în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege, scopul fiind acela de verificare a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile provocând, așadar, o reexaminare doar a chestiunilor de drept.

Modificările succesive survenite în materia căilor de atac - suplimentarea motivelor de revizuire, adăugarea altor cazuri de recurs în casație sau contestație în anulare - nu schimbă natura juridică a acestora, contestația în anulare, fiind, așa cum s-a arătat anterior, o cale de atac de anulare, respectiv de retractare și nu de reformare.

În ceea ce privește cazul de contestație în anulare prevăzut de dispozițiile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală - când inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal - se observă că, spre deosebire de reglementarea anterioară - când instanța de recurs nu s-a pronunțat asupra unei cauze de încetare a procesului penal dintre cele prevăzute în art. 10 alin. (1) lit. f-i), cu privire la care existau probe în dosar - textul nu mai prevede condiția ca instanța să fi omis a se pronunța cu privire la o cauză de încetare a procesului penal cu privire la care existau probe în dosar.

Aceasta nu modifică însă limitele de aplicare a acestui caz de contestație și nu afectează natura juridică mixtă de anulare, respectiv de retractare a contestației în anulare.

Cazul de contestație în anulare prevăzut de art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală se întemeiază exclusiv pe modul viciat al instanței de apel de a judeca și nu pe modul în care aceasta a examinat și motivat neincidenta cazului de încetare a procesului penal. Numai în situația în care instanța de apel nu s-a pronunțat asupra cauzei de încetare a procesului penal - pentru care existau la dosar probele necesare care conduceau la soluția de încetare a procesului penal - se poate constata o eroare de procedură, adică o nepronunțare imputabilă instanței care, prejudiciind interesele legitime ale părții, îi dă dreptul să formuleze contestație în anulare.

Spre deosebire de contestația în anulare, chestiunile ce țin de fondul unei cauze sunt supuse controlului judiciar pe calea extraordinară a recursului în casație, întemeiat pe dispozițiile art. 438 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură penală ("în mod greșit s-a dispus încetarea procesului penal").

Dispozițiile art. 426 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală se impun a fi analizate prin prisma dispozițiilor art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, încetarea procesului penal operând în cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) lit. e-j din Codul de procedură penală, respectiv: a) fapta nu există; b) fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege; c) nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea; d) există o cauză justificativă sau de neimputabilitate; e) lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea

organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale; f) a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică; g) a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii; h) există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege; i) există autoritate de lucru judecat; j) a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii.

Din analiza dispozițiilor legale enunțate anterior rezultă cu claritate că poate fi introdusă contestație în anulare doar pentru încălcări ale legii de procedură, iar când aceasta este întemeiată pe prevederile art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, doar atunci când instanța a pronunțat o soluție de condamnare, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal, cu excepția celei referitoare la existența autorității de lucru judecat, în acest caz fiind incidente dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. i) din Codul de procedură penală.

A interpreta altfel acest caz de contestație în anulare ar însemna transformarea contestației în anulare, ca și cale extraordinară de atac, într-un apel degvizat, permițându-se, contrar legii, pronunțarea unei soluții diametral opuse, exclusiv pe baza unei interpretări diferite date acelorași elemente avute în vedere de instanța de apel, de către judecători din cadrul aceleiași instanțe.

O nouă analiză a fondului cauzei poate fi dispusă, exclusiv, în ipoteza în care în cadrul contestației în anulare apar elemente noi circumscrise unei erori de procedură a instanței de apel, pornindu-se, în mod obligatoriu, de la principiul prezumției legalității hotărârilor judecătorești.

Ca atare, orice aspect care a fost pus în discuția părților de către instanța de apel și cu privire la care s-a pronunțat definitiv constituie o chestiune care intră în puterea lucrului judecat, neputând fi invocată ca și caz de contestație în anulare.

O interpretare contrară a textului de lege ar echivala, pe de-o parte, cu o abatere de la doctrina și jurisprudența constantă în sistemul nostru de drept penal, astfel cum s-a arătat anterior, iar, pe de altă parte, ar schimba natura juridică a contestației în anulare dintr-o cale extraordinară de atac într-o cale ordinară de atac, adică în exercitarea unui nou control judiciar asupra fondului cauzei, prin posibilitatea reexaminării legalității și temeiniciei soluției instanței de apel care, pe baza probelor de la dosar, a examinat și motivat lipsa incidenței cauzei de încetare a procesului penal.

Această concluzie derivă, astfel cum rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, și din aceea că unul dintre principiile fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității juridice care impune, inter alia, ca, atunci când instanțele au pronunțat o soluție definitivă, soluția lor să nu poată fi repusă în discuție (...), securitatea juridică implicând respectul pentru principiul res judicata (...) care constituie principiul caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești. Acest principiu subliniază că nici partea nu poate solicita revizuirea unei decizii definitive și executorie cu unicul scop de a obține o reexaminare a situației de fapt.

Jurisprudența instanței de contencios european a statuat că revizuirea nu ar trebui tratată ca un apel degvizat, iar simpla posibilitate de a exista două puncte de vedere asupra aceleiași situații nu este un temei suficient pentru a constitui premisa unei rejudecări a aceleiași cauze (Cauza Urbanovici c. României, Cauza Mitrea c. României, Cauza Riabykh c. Rusiei).

În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut, în mod constant, că revizuirea unei hotărâri irevocabile poate interveni numai pentru un "defect fundamental", care a devenit cunoscut numai după terminarea procesului, iar atunci când este/devine cunoscut în cursul procesului, părțile au la îndemână căile ordinare de atac (Cauza Popescu Stanca contra României).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că reprezintă "defect fundamental", care justifică revizuirea unei hotărâri intrată în puterea lucrului judecat, numai "circumstanțele nou descoperite", iar nu "circumstanțele noi". Circumstanțele care au legătură cu cazul și care au existat anterior în cursul procesului și nu fuseseră dezvăluite judecătorului, devenind cunoscute numai

după terminarea procesului, sunt "nou descoperite", în timp ce circumstanțele care privesc cazul, dar au luat naștere după proces, sunt "noi".

Simpla divergență de păreri asupra aceleiași chestiuni pusă în discuție nu va putea reprezenta un asemenea "defect fundamental" și nu poate justifica desființarea unei hotărâri judecătorești intrată în puterea lucrului judecat (Cauza Stanca Popescu c. România, Hotărârea din 7 iulie 2009, Cauza Pradevnaia c. Rusiei, Hotărârea din 18 noiembrie 2004).

Este incontestabil că atunci când se soluționează un conflict de drept penal se stabilește, implicit, și o situație de fapt și un raport juridic, ambele în complexitatea lor, astfel că soluționarea definitivă și irevocabilă a conflictului implică recunoașterea definitivă și irevocabilă a conținutului acestui conflict, adică a situației de fapt și a raportului juridic.

Autoritatea de lucru judecat conduce la recunoașterea a două efecte de natură diferită: a) un prim efect pozitiv, în sensul că hotărârea care a dobândit autoritatea de lucru judecat poate fi pusă în executare; b) un efect negativ, în sensul că hotărârea cu autoritate de lucru judecat constituie un obstacol la repunerea în discuție, în fața instanței, a conflictului judecat definitiv și irevocabil.

Toate legislațiile moderne consacră acest principiu nu numai pentru considerații logice, ci și pentru însăși rațiunea de a fi a puterii judecătorești. O justiție care nu ar putea pune niciodată capăt unui conflict nu va avea niciun prestigiu în fața persoanelor împotriva cărora s-a declanșat conflictul penal, nici vreun folos pentru societate și nici pentru dreptul în sine.

Recunoașterea acestui principiu, precum și a premisei prezumției de legalitate a soluțiilor pronunțate au impus o reglementare strictă a căilor extraordinare de atac, respectiv: pentru a repara eventuale erori de fapt care ar vicia prezumția res judicata pro veritate habetur (revizuirea), pentru a repara erorile privitoare la aplicarea legilor (recursul în casăție) și pentru a înlătura erorile de procedură (contestația în anulare).

Concluzionând, față de specificul căilor extraordinare de atac, în raport cu deosebirea fundamentală, de necontestat, între căile ordinare și căile extraordinare de atac, cu respectarea principiului autorității de lucru judecat, dar și a premisei prezumției de legalitate a soluțiilor pronunțate de instanțele de apel, cu evoluția modificărilor legislative în materia contestației în anulare, se apreciază că orice element care a fost pus în discuția instanței de apel și cu privire la care aceasta s-a pronunțat în mod definitiv, nu mai poate constitui temei al contestației în anulare, conform art. 426 lit. (b) din Codul de procedură penală.

Pentru aceste motive,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

În numele legii,

D E C I D E:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția I penală în Dosarul nr. 6.664/2/2016, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: "Dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu a acesteia, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar".

Stabilește că, în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare nu poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 29 martie 2017.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
judecător MIRELA SORINA POPESCU

Magistrat-asistent,
Marioara Cioaric

WWW.JURI.RO